



טורי גרינשפן מאיר  
9448

בן שרה וזלמן

נולד ב- 24.9.1928

התגייס לצה"ל בינואר 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- 18.5.1948

בקרב על משטרת צמת.



## גרינשפן מאיר

בן יחיד להוריו זלמן ושרה. נולד ב-24 בספטמבר 1928 בברלין, בירת גרמניה.  
עלה ארצה עם הוריו בשנת 1936 והתיישבו בתל אביב. לאחר שסיים את לימודיו בבית ספר עממי עבד בליטוש יהלומים ואחר כך באריגה, ובערבים למד בבית הספר המקצועי על שם מכס פייז.  
שקט ומסור. רציני למעלה ממידת גילו. מתעמק והוגה. התגייס בינואר 1948 לכוחות המגן.  
השתתף בפעולות פלמ"ח. צורף לגדוד "ברק" והשתתף בקרבות סג'רה, משמק העמק ועמק הירדן.  
במכתביו מתקופה זו בולטת מסירות לתפקיד, אמונה בייעודו והכרח גורליות המאבק ונאמנות למולדת.  
נפל בהתקפה על משטרת צמח ב-18 במאי 1948, כמה שעות לאחר שחזר מחופשתו הראשונה בבית הוריו אחרי חודשים רבים של קרבות.  
הובא לקברות בקבר האחים בדגניה א' ב-21.5.1948

## הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב־פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ־ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי־אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות.

בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בגוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותרמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד־האדמה ויושב־הכפר: עקשנות, צמידות

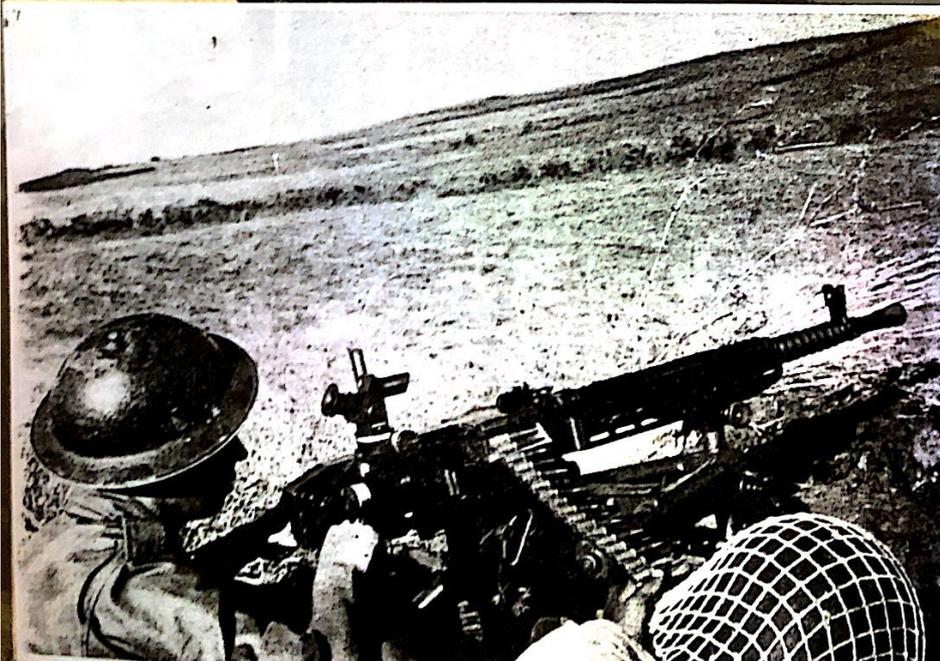
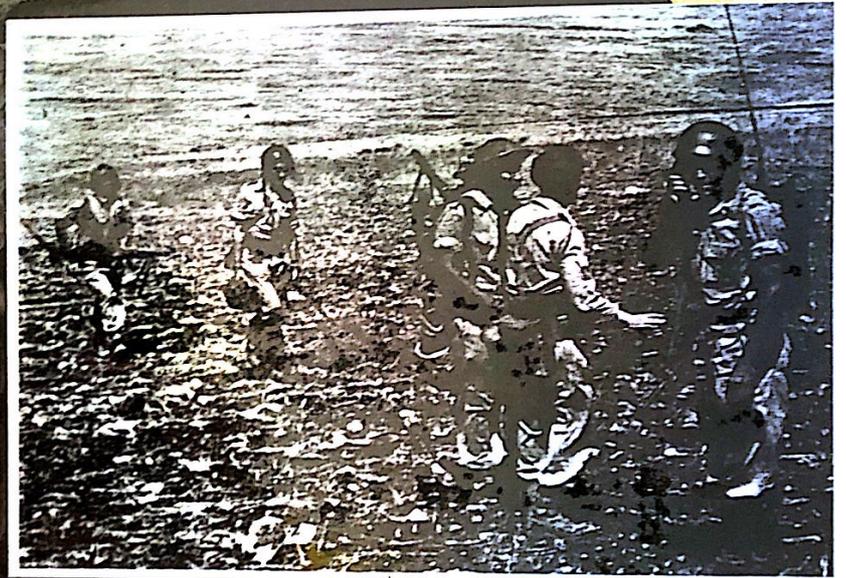
למשימה, שורשיות ושקט..."



מסדר בתש"ח



אימונים בתש"ח





## מתש"ח לתשמ"ח

מלאו 40 שנה לחטיבת גולני, לייסודה, לקיומה הרצוף כחטיבה חיה, מתחדשת, צעירה, רעננה וחזקה, חטיבה שרכשה ניסיון וחוכמת חיים עם השנים.

זהו ציון דרך ללוחמי גולני של היום, לדורות ששירתו בה ובוואדי לראשוניה. כתמיד, העבר משמש לנו סימן דרך לעתיד. אחוות הלוחמים הצמיחה חברות, עבר משותף החדיר בנו הרגשת גאווה, היינו שותפים למעשים גדולים וליצירה שיש לה המשך ורציפות, אמנם בתנאים הולכים ומשתנים אך ביכולת ההולכת ועולה באופן מתמיד. על מורשתנו חונכו בחטיבה דורות של ממשיכים – ולא רק בגולני. אנו לוחמי דור תש"ח, המייסדים, הראשונים, מתגאים באלה, שבאו אחרינו. אנו מתגאים במעשיהם וברוחם, בדפים היפים מלאי מסירות נפש וגבורה, שהם רשמו בתולדות צה"ל והמדינה. כולנו יודעים את מפת אתרי הקרבות של החטיבה בכל מערכות ישראל ובפעולותיה בין המלחמות. עם התארגנות צבא הגנה לישראל לאחר מלחמת העצמאות נשארה חטיבת גולני כחטיבה סדירה – לא מעט בזכות לוחמי החטיבה בימי תש"ח. לא תיתכן הנצחה נאה יותר לדרכה של גולני במלחמת העצמאות מאשר המשך קיומה של החטיבה כמסגרת קולטת ומחנכת דורות של לוחמים צעירים – וביניהם בוואדי לא מעט מהבנים ומהנכדים של ראשוני החטיבה.

היינו שותפים פעילים ביצירת מורשת ובגיבושה והפקדנו אותה בידיים נאמנות, טובות, מאומנות, ובעלות יכולת גבוהה יותר בכוח ההתפתחות והמציאות המתחדשת, שבאו לאחר הדלות הגדולה.

בתקופתנו נוצרו ונתגבשו ערכי יסוד, שעליהם מחנכים את הלוחמים – ואף משגיאותינו למדו.

רבים היו הנופלים והנפגעים במערכות החטיבה במלחמת העצמאות. רבים מאלה שיחד איתם יצאנו למלחמה הזאת, אינם עוד איתנו. כל אנשי החטיבה בתש"ח – הבחורים והבחורות – השקיעו בתקופה ההיא מאמצי גוף ונפש עצומים, ושילומיהם: חלקם הגדול בתוצאות המלחמה בצפון ובדרום.

בכל אחד מחטיבות ההגנה וחטיבות צה"ל, שקמו בראשית מלחמת העצמאות או במהלכה, יש סימני היכר המאפיינים אותה. אין הערכה זו באה על מנת להעלות או להוריד את ערכה של חטיבה זו לעומת אחרת. בנוסף למבנה המשותף, כל חטיבה קמה והתגבשה בתנאי מרחב ובמציאות ייחודיים, וכל זה יחד בוואדי העשיר את בניין צבאינו.

בגליל התחתון ובעמקים היה כור מחצבתה של חטיבת גולני. צמחנו מתוך הנוף הזה ומורשתו. מרחבי הנגב הרחיבו את האופקים שלנו, שם התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל – במושבות, בקיבוצים, ובמושבים – נתנה לחטיבה את צביונה המיוחד. היא הטביעה עליה את חותמה, ספגנו ממנה את ערכיה, כאשר ארגון ההגנה תפס מקום ראשון ביניהם.

היינו נאמנים לערכים שקיבלנו ממרחב צמיחתנו. היו בחטיבה מתכונות עובד-האדמה: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות – ושקט. לעובדי האדמה נוספו בבניין החטיבה ובמלחמותיה מכל חוגי היישוב: בני הערים והעיירות, שומרי מסורת, אנשי גח"ל ומח"ל, עולה "אלטלנה" ואחרים. בארבעים שנות קיומה של החטיבה, עברנו רבבות את שורותיה, ורבות המשפחות בארץ הקשורות בעץ הענף הזה, הירוק תמיד, בעל הגזע החזק והשורשים העמוקים. עץ המתחדש תמיד, עץ גולני, עץ הזית, סמל לתקווה ולשלום...

# הקרבות בהם השתתף מאיר בתקופת שירותו

## הקרוב על משמר העמק

### משמר העמק

ארבעה באפריל.

קבוצת הסיור שיצאה מן המשק הרגילה, כי במלגסי (2.5 ק"מ דר' מז') מתקבצים ריכוזי צבא סדיר, מכוניות "הסתר האדום" וכו'. הידיעה הועברה מיד אל מפקדת הנפה. לא עברה מחצית-שעה ובאה הידיעה על 7 תותחים מוצבים בסביבה. רצים-מקשרים היוו את הקשר בין הקודה וקבוצת הסיור ביער. בזו אחר זו באו ידיעות על הצבת מרגמות על "הרהגעש", על ריכוזי אויב ברובייה-פוקא ונרנריה.

מפקדת הנפה ביקשה להפריע תכונה זו ויוזמה לסכלה על ידי התקפה עזרפית מצד הרי אפרים. ישובינו שבהרי אפרים נצטוו, אמנם, לעמוד הכן, אך מאין תוספת כוחות מספיקים לא בוצעה הפקודה. האויב השלים את הכנותיו באין מפריע.

בשלה זו נמצאו במשמר העמק 600 נפש, חצים ילדים, כל העובדים הוחזרו מן השדות, הילדים והזקנים הוכנסו אל מתחת לגגות בטון. הלוחמים — בעמדות-ההגנה, בשעה 4.50 החלה ההרעשה. היא הצטיינה בעצמה רבה, לא נוכל להעריך את מספר הפגזים שהומטרו על הנלודה במשך שעות אחדות. בחיפוי ההרעשה נמשכה התקדמות חיל-הרגלים מרובייה-פוקא ונרנריה. אותה שעה הופיעו בכביש 6 משורינים, התקדמו והגיעו עד גבול המשק. גם הם המטירו ממכונות-יריה אש לחפזות על חיל-הרגלים.

התכנון הצבאי של האויב היה מצוין... הוא הלך מחלקות-מחלקות. בנות 40 איש כל אחת. יחד כ-400 איש. בחיפוי-אש של ארטילריה ומשוריינים שירו בזוויות בטחון — נתנו לחיל-הרגלים את האפשרות להתקדם בבטחון עד גדר המשק. הגברנו את עצמת האש. לא יכולנו להעריך את יעילותה גם נגד משוריינים.

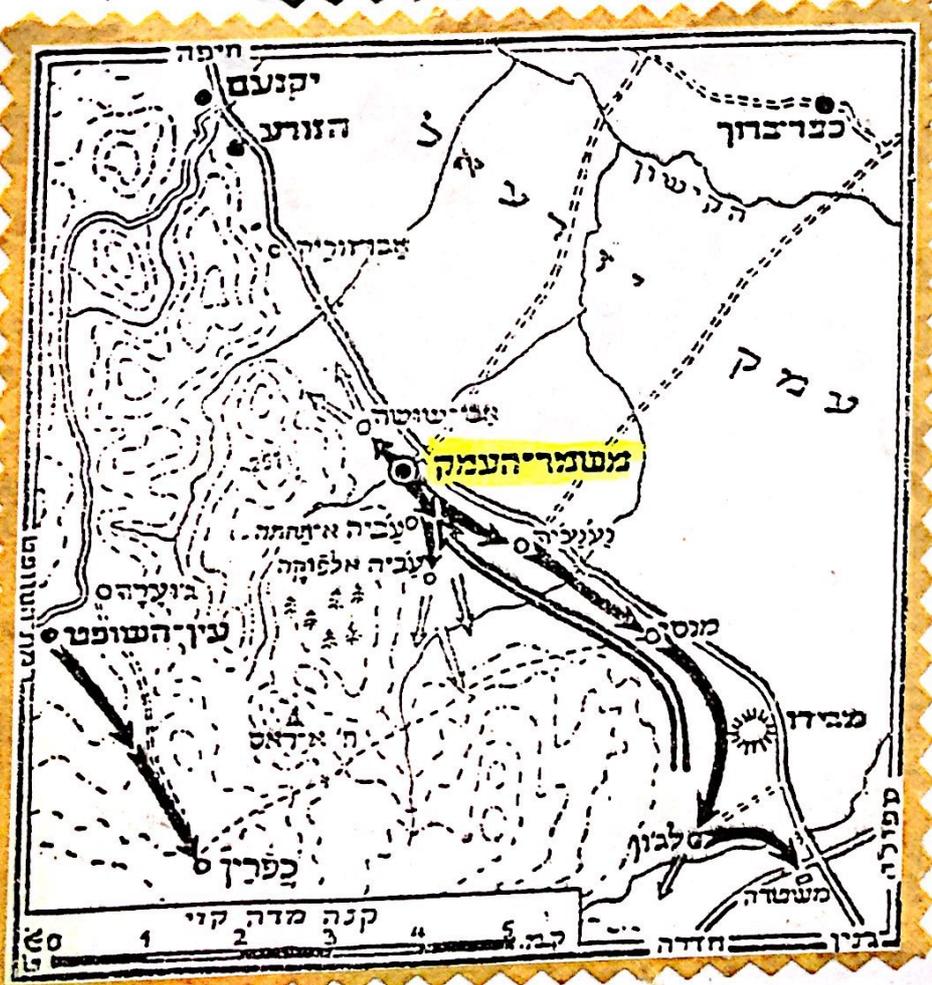
מחלקות האויב התקדמו, ירדו לוואדי, נעלמו מן העין. הפעלנו את המרגמות בנות שני אינצט, אשר לא יכלו להזיק היוק כלשהו. ואף על פי כן תקפתם בהלה, ונסוגו. הטלפונים נותקו. בזכותן של תעלות-הקשר ורצים אמיצים שמרנו על המצב בין העמדות.

השמש שקעה. היינו מוכנים להתקפת-מישרין. (עדין לא ידענו, כי אין הם לוחמים בלילות). ריכזנו את כוחותינו בכל התעלות וחיכינו להסתערות. נגד המשוריינים לא היה נשק מתאים. גם בקבוקי-מולוטוב לא היו לנו. הודיינו במה שהיה: רימונים, וחיכינו להם. ההסתערות לא באה. שמענו קולות, צפצופי משרוקיות, ירינו לעומתם. הם לא ענו. ליד הגדר נשמע רעש חשוד. נורק רימון. הושלך הס. למחר הוברר, כי הגיעו עד הגדר ואף ניסו לפרצה. הרימון הפריע את מלאכתם.

בשתיים אחרי חצות הגיעו ברגל כ-100 אנשי חי"ש מן העמק (מן היחידות הראשונות שהתגבשו ב„גולני“). משום-מה לא עשו הערבים דבר, כדי לנתקנו ולסגור את הדרך מצד זה. לאחר שהאנשים סעדו את לבם, נשלחו ליער, לשמור מפני חדירת האויב ליער, ולהתקיפו מן האגף אם תבוא הסתערות לפנות בוקר. ההתקפה לא באה.

היה זה לילה, שהצריך חשבון-נפש ופעילות ארגונית מזגברת. היו לנו הרוגים ופצועים. בנייני-בטון, שבחסותם ריכזנו את הילדים ואת הזקנים, נתפצחו בקלות ע"י פגזי התותחים. החשמל נותק. המים נזדהמו. עשרות פרות וסוסים ומאות עופות היו מתבוססים בדמיהם.

# מפת הקרב



# הקרב על סג'רה

כאשר ניסו חיילי גדוד "דרור" לבלום את התקפת חיל המשלוח העירקי מדרום, בגזרת עמק ג'נין, ניהלו חיילי גדוד "ברק" בגזרת סג'רה קרבות קשים לבלימת התקפות "צבא ההצלה" של קאוקג'י מצפון. המערכה על סג'רה (יולי 1948) הייתה הארוכה, הקשה ורבת האבידות ביותר במהלך "קרבות עשרת הימים". בליל 10/9 ביולי 1948 כבשו כוחות "ברק" את כפר סבת (שדה אילן כיום) ממזרח לסג'רה ואת משלט המשטרה מצפון למושבה, אך למחרת נאלצו חיילי הגדוד לנטוש את המשלט בשל התקפות כבדות ביותר בסיוע תותחים ומרגמות של "צבא ההצלה".

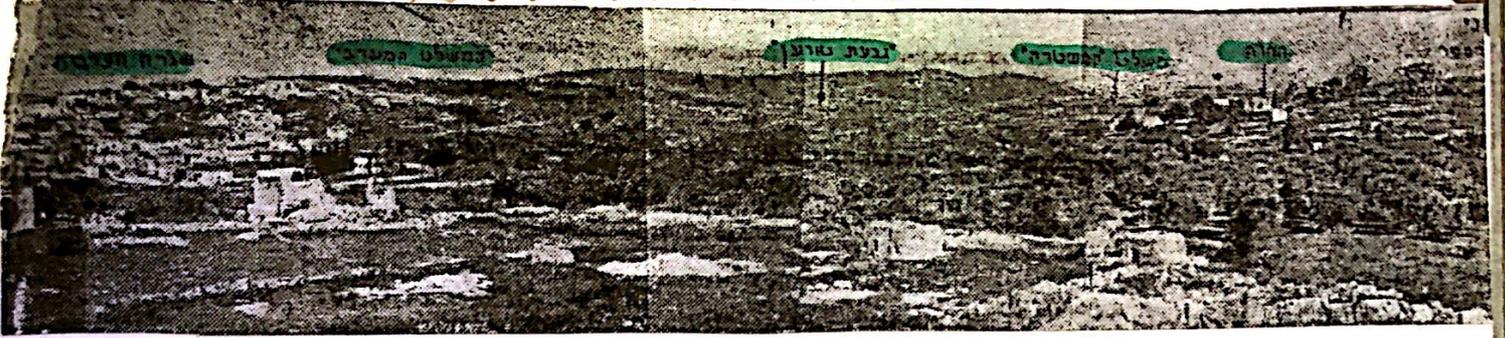
זו הייתה פתיחה למערכה כבדה שנמשכה ברציפות שמונה ימים (11 עד 18 ביולי 1948). הלחץ היה גדול במיוחד על מגני המשלטים בחזית הצפון מערבית: "משלט המשטרה", "משלט גבעות טוראן", "המשלט הצפוני", "המשלט הצפוני", "המשלט הערבי" ו"משלט התירס". במערכה על סג'רה התעלו לוחמי החטיבה לשיאים חדשים של אומץ לב, עקשנות, התמדה, דבקות במטרה ואחווה לוחמים. להוציא מספר פעולות לילה יזומות של "מחלקת הקומנדו" של גדוד "ברק", שביצעה התקפות נגד ופשיטות בעומק קווי האויב, הייתה המערכה הגנתית באופייה, בתנאים קשים, מול עדיפות האויב באמצעי לחמה ועוצמת האש.

## "הם החזיקו מעמד" (סג'רה תש"ח)

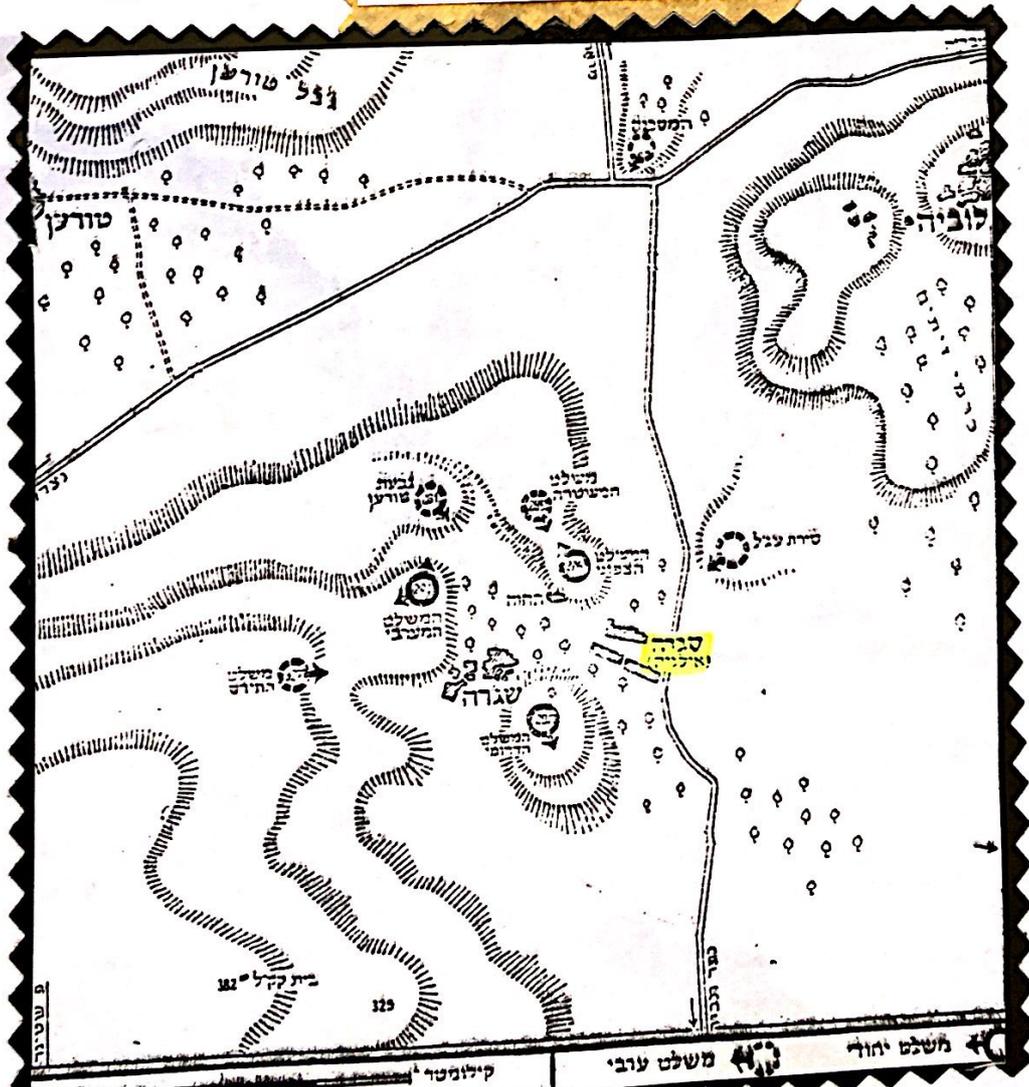
על "המערכה על סג'רה" כתב יוסף נצר: "...חלפו ימי ההפוגה. שוב הוטל הגדוד אל חזית מוכרת לו מזמן. סג'רה!.. סג'רה בידי האויב פירושה חשיפת בקעת יבנאל בפני משורייני האויב, ניתוק התחבורה מתל אביב לעמק הירדן, איום על התחבורה לגליל העליון... סג'רה הופקדה בידי גדוד 'ברק'... מלחמה מכרעת זו הייתה מלחמה בין גבעות סלעים עלובות שזכו לשם 'משלטים'... מי שיוודע את חזית התבור – היא מתמצית אצלו בשם 'סג'רה'. מי שיוודע את חזית סג'רה – היא מתמצית אצלו בשם 'המשלט הערבי'. כיבוש המשלט המערבי פירושו – אבדן סג'רה. והאויב הסתער עליו בחמת זעם; הוא לא חסך דם... גם בחוריני לא נחסך. גבעות סלעים הם המשלטים, והעמדות קירות אבן, כמעט ללא חפירות באדמה. ומרגמות האויב פגעו במישרין והאויב הסתער. הסתער יום יום. הסתער פעמיים ביום ויותר... השאיר את חלליו והפיל בנו חללים... נפגעו אנשינו ונפלו על המשלטים... בדומיה, בכאב, הורדו בחוריני, גופות רסוקות איברים מהמשלטים. ומשלטינו עמדו. הם החזיקו מעמד..."



# גזרת הקרב בסג'רה



# מפת הקרב



# הקרב על עמק הירדן

המערכה בבקעת כנרת

לקראת הפלישה

ה-15 במאי קרב. משמעותו של תאריך זה לגבינו היתה — משימות קרב קשות למעלה מכוחנו. בין רוכסי הגולן הולך ומתרכז הצבא הסורי לקראת פלישה. דרומה מזה מתרכזים כוחות הלגיון וצבא עיראקי — לקחמה כבר השיגו בקרב הקודם על המשטרה וקבוצת גשר, ויש להניח שלמדו ממנו. קרי-ההגנה הטבעי של העמק הוא ברכסים, והם ביד האויב. הירמוך ניתן למעבר בכמה מקומות. המישור כולו פתוח ופרוץ. לא היה לנו, עד כה, כל מגע עם צבא סדיר, פרט לנסיון-מה בגשר, ורבה היתה, על-כן, המתחנות. הוץ מדאגה עיקרית זו, — הרי גם עורף החזית לא היה מובטח. לא קשה לשער פריצה מכיוון הרי נצרת, על מנת להתלכד עם הפולשים לשתי זרועות-מלקחים חונקות. המרחק אינו גדול ביותר, והישוב דליל. מספר מבצעים, שנערכו לפני ה-15 במאי, כדי למנוע או להפחית את הסכנה שמעורף, היו הטיהורים בגליל-התחתון וכיבוש צמח. בעמק-הירדן עצמו נעשו פעולות המניעה העיקרית ע"י החבלנים. כך, ב-5 במאי, הופצץ בכמה מקומות הכביש היורד מרכס הגולן לאל-חמה, אלא במשך הזמן תוקן כביש זה, ואי-אפשר היה לחבלו שנית מפאת האבטחה. כן הונחו מוקשים במעברות הירמוך ושפך הירדן לכנרת. מכיוונים שונים היתה הפלישה עלולה להתחיל. שוערו ארבעה צירי פלישה עיקריים, שלפיהם תוכננה ההגנה: (1) משפך הירדן לעבר טבחה ובקעת גנוסר. (2) מכיוון ואדי אל-חמה, — ע"י הצבא הסורי. (3) מנהרים אל גשר, במגמת עיקוף וכיתור ישובי העמק ממערב. (4) מסביבת קו צינוח הנפט לעבר בית-זוסף והמישור דרומה, — ע"י הלגיון והצבא העיראקי.

נוכח הסכנה היה צורך לארגן את כל כוח האדם, לרבות אנשי הישובים, לחלוקת תפקידים מתאימה. מטה הנפה, שטיפל באזורים, הועמד תחת פקודת גדוד "ברק". הגדוד פנה לועד הגוש בדרישה להעמיד 100 אנשים על נשקם מתוך הישובים. גיוס זה, ללא פקודה מן המוסדות העליונים, נתקל בקשיים, שנבעו מאי-ידיעת השיטות של ההתגוננות שיש לנקוט, וכן מאי הערכה מספיקה של המצב העלול להתפתח. כל העבודות נפסקו בעמק, וכל האנשים עסקו בהתבצרות, בחפירות ובמקלטים. ועד הגוש טיפל בארגון קרי-הביצורים החיצוני, שיתבסס על הביצורים והתעלה האנטי-טנקית מימי הבריטים שבסביבות צמח-סמרה, ויושלם לעבר נהרים. לביצוע עבודות אלה ביקש הועד אנשים מן החוץ, ומשום-מה לא השיגום. ואלו אנשי הישובים לא הועסקו בכך. קצב הטיפול בעניינים לא הלם את מלהירות התפשטותם של המאורעות. ב-10 במאי הועמדו לרשות הגדוד 100 האנשים המבוקשים על צידם, כדי להוות כוח ניד באיזור.



נקודת-תורפה בהגנת העמק היתה נהרים. ישוב זה היה זכיון של חברת החשמל בשטח העבר-ירדני. במחנה חיל-הספר חנתה יחידה של הלגיון ושמרה על כל מבואות האזור. פיקוד ההגנה בעמק-הירדן לא יכול היה לחכנן ולקבוע לגבי נהרים, באותה השיטה שטיפל באזורים אחרים, מאחר שחברת החשמל לא החשיבה דבר זה וסמכה על יחסיה וקשרי ההון הבריטי עם עבדאללה, כמה ביצועים הוכשלו בעטיה. את ענייניה באזור סידרה באמצעות מוסדות הישוב העליונים, בהנהגה זו החזיקה עד לרגעים האחרונים, כשהשעה כבר היתה מאוחרת מלעשות משהו מכריע להצלת המפעל. ב-14 במאי נכבשה נהרים ע"י הלגיון, אנשיה נלקחו בשבי, השכונה נהרסה, והתחנה נפגעה. עם זאת יצוינו מאנשי ה-הגנה במקום, שבתוך כל ההגבלות שהיו, עשו ככל יכולתם, וגם הצליחו להעביר חלק מן הנשק לגשר, בטרם יפול בידי הלגיונרים.

בעיות מסוכנות נוספות היו בגשר ובעי-גב, גשר היתה השער לשלשת העמקים: עמק-הירדן מצפון, עמק בית-שאן מדרום ועמק חרה, ממערבו הטבעי של ואדי בירה, ליד רמת-כוכבא. כבר זה חולש על כל העמק ומבטיחה את המעבר לפנים הארץ. במידת מה הופחתה הסכנה ע"י כיבוש רמת-כוכבא ע"י אנשי "גדעון" בליל 16 למאי. עי-גב היתה מבודדת, התחבורה אליה עברה דרך ים כנרת. קשיים אלה יצרו בעיות חריפות, חסר היה נשק נט, ותומרי נפץ. ברור היה, שהאויב ינסה להכניעה במצור ולהתישה ע"י הפגזות. השארנו, לכל מקרה, בעי-גב מחלקה, שתשמר רזרבה להגנת הנקודה.

גדוד "ברק" נערך להגנה ועוד הוא רהוק מתקן מלא, הועמדו לרשותו תגבורות נוספות. היחידות הוצבו במקומות הבאים: מחלקה במשטרת גשר, 2 מחלקות באשדות-יעקב להגנת קו גשר-מסדה, פלוגת חי"מ לא מלאה של הנפה הוצבה בצמח ובמשטרה, 2 מחלקות במצב הכן בטבריה, להגנת בקעת גנוסר, או לכל אשר תקראינה, מחלקה וחצי בגליל התחתון. מצב הנשק והתחמושת לא היה מזהיר ביותר. היינו דלים למדי. הנשק הכבד והנט, כולל: 3 מכונות-יריה, 3 מרגמות 3" ו-4" תותחי 20 מ"מ וכמות מוגבלת של תחמושת. (מחוז, כמובן, לנשק המסייע והקל במשקים). יום קודם הפלישה, נשלחה ע"י מטה החטיבה תגבורת מאנשי "דרור", אשר שולבו במערכת ההגנה ובחלקם שמשו לרזרבה.

בלילות האחרונים מיקשו החבלנים את המעברות. כמות המוקשים שעמדה לרשותם, גם היא היתה מוגבלת ביותר נוכח הצרכים הדחופים. לעזרתם הגיע קורס ההבלנים החטיבתי, שמיקש את סביבות טבחה. ב-14 במאי ירדו החבלנים לגשר, כדי להכין את פיצוץ הגשרים על הירדן. הם ניסו למצוא את הסיודים הבריטיים, שנעשו בגשרים בזמן המלחמה העולמית, — לאחר עבודה קשה ומיגע נמצאו ההורים, אך הם כתומים היו בבטון. עבודה זו נעשתה ביום, תוך התחשבות בתצפית שקויימו ע"י הלגיון. פיצוץ הגשרים תוכנן על יסוד הנחה חפשית מעל.

אור ל-15 במאי הגיעה פקודה מהולה מן החטיבה לפוצץ את הגשרים תוך חצי שעה. אותה שעה נראה טור של מכוניות מתקרב משוני, כשאורותיו מגולים, לעבר הגבול, החבלנים פוצצו את שני גשרי הכביש, ולא ארכה השעה וגם גשר הרכבת פוצץ. הדרך לגשר נחסמה ממש סמוך לחטמם של הלגיונרים.

# מפת הקרב



# ההתקפה על משטרת צמח בה נפל גרינשפן מאיר ז"ל

## ניסיון כיבוש בניין המשטרה:

מכישלון ההתקפה על צמח ועד לראשית מאי, היו צריכים הבריטים להתפנות מהאזור. בניין המשטרה בצמח אותו איישו הבריטים היווה נקודה אסטרטגית חשובה מאוד וקרש-קפיצה לקרבות הקרבים הבאים, בין לגבי ישובי עמק הירדן באם ייתפס על ידי הערבים, ובין לגבי ערביי צמח אם ייתפס על ידי היהודים. לכן היה ברור שאף צד לא יוותר על האפשרות לאחוז במבנה זה.

על כן התמקמה בדגניה א' מחלקה שלמה, תחת פיקודו של מוטקה פלונסקי ז"ל, בכוננות לרגע בו יפנו הבריטים את הבניין. במקביל התקיים מגע של קבע עם אנשי המשטרה, כדי לדעת מראש על יום הפינוי.

ב-27 לאפריל, בשעה 18:00, הודיעה התצפית מדגניה א' שהבריטים עזבו את המשטרה. אך עבר זמן מה עד שהספיקה מחלקתו של מוטקה לצאת לשטח. בדיעבד, נראה היה כי הבריטים שיתפו פעולה עם ערביי צמח, שכן ברגע שיצא אחרון החיילים הבריטים מבניין המשטרה, נכנסו הערבים.

כשהגיעה מחלקתו של מוטקה לפני הקרנטינה הישנה, כ-400 מ' צפונית-מערבית למשטרה, נפתחה עליה אש מן הבניין.

בהסתערות זריזה הצליחו אנשי המחלקה לתפוס את בניין בית-הספר הסמוך למשטרה, אך מכאן ועד לבניין המשטרה הייתה הדרך בלתי אפשרית מחמת האש שנורתה מן הבניין. אש שהלכה וגברה עקב תגבורות שהגיעו כל אותה העת. בנוסף נפתחה אש על בניין בית הספר גם מכיוון צמח. המחלקה התבססה בביה"ס והחלה משיבה אש.

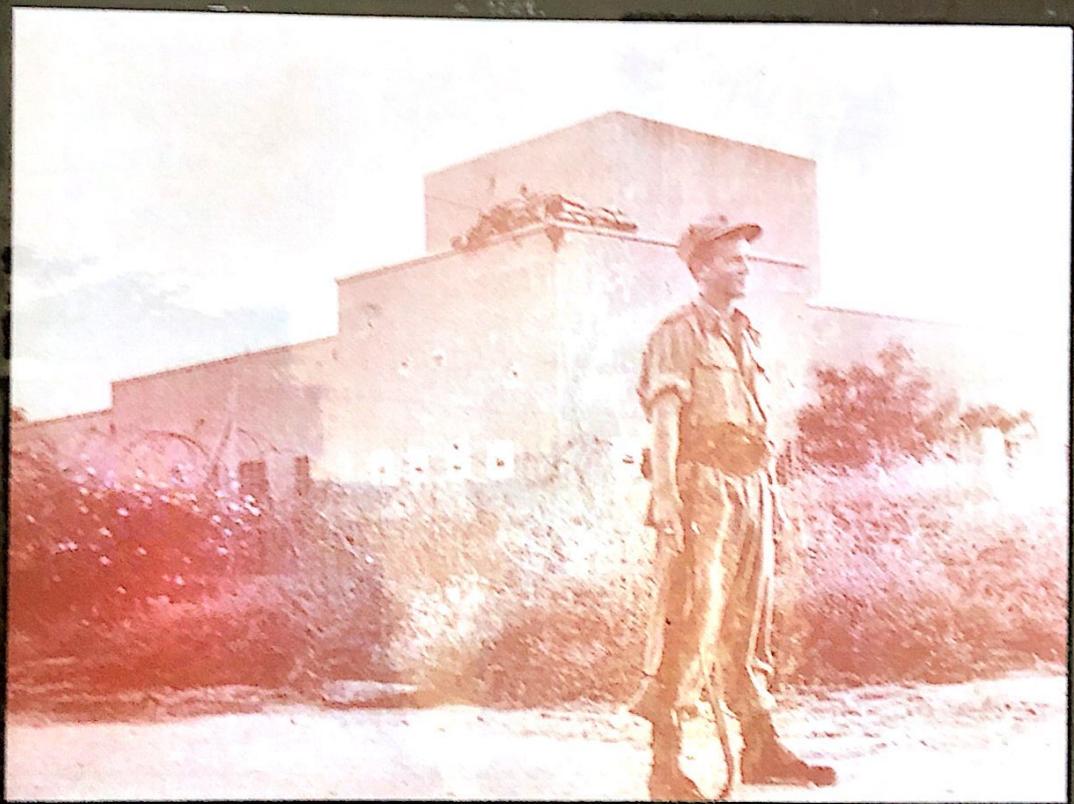
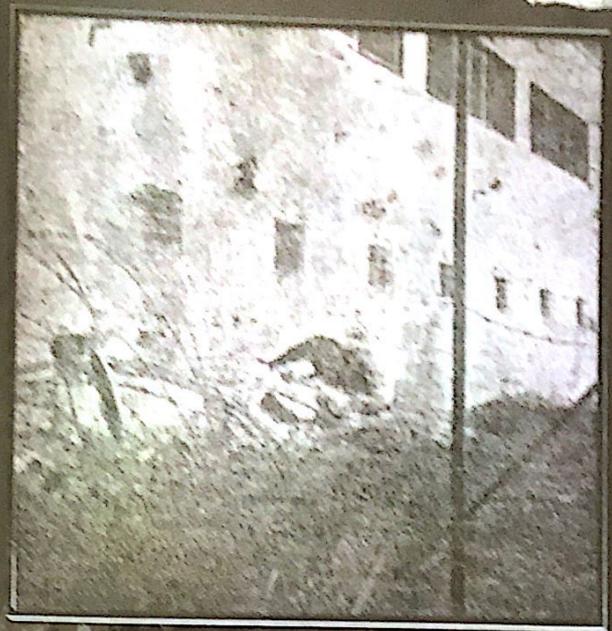
מדגניה יצאו שתי כיתות פל"ם אשר תפסו את טחנת הקמח ההרוסה. מעמדה זו יכלו הכוחות לכסות באש את הכניסה לבניין המשטרה, ובכך מנעו מהאויב לתגבר את כוחותיו באנשים ובתחמושת. אך ניכר היה שניסיון השתלטות על בניין המשטרה מכניסתו יהיה בגדר התאבדות. על כן הוחלט ליצור פרצה בקיר.

לשם כך יצאו מדגניה שתי כיתות "סבלים", אשר נשאו ארבעה מטעני נפץ של 20 ק"ג כל אחד. בינתיים הצליחו הכוחות תחת פיקודו של מוטקה לחתוך את הגדר המקיפה את המשטרה, וליצור פרצה. כאשר הגיעו כוחות ה"סבלים" כבר ירד הלילה ושררה חשיכה.

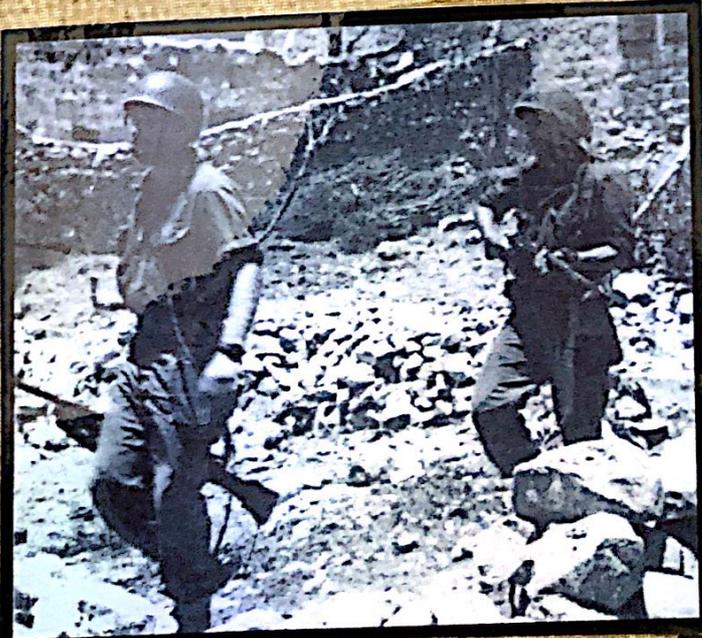
שתי כיתות נשארו ברתק, ומטרתם הייתה להסיח את דעת הערבים שבבניין המשטרה ובכפר עצמו, ולמשוך את האש אליהם. שתי כיתות נוספות וחבלנים יצאו בזחילה לכיוון הבניין. אך כאשר הגיעו הכוחות לפרצה הם התגלו והחלו לחטוף מתחי אש. למרות זאת הצליחו הכוחות להגיע לקיר המבנה, להניח את חומרי הנפץ ולסגת הרחק מן המקום. חומרי הנפץ פוצצו, וחור גדול נוצר בקיר.

הערבים נראו נסוגים והמגנים היהודים פרצו לתוך המשטרה וכבשוה. מרגע כיבוש בניין המשטרה בלילה ועד לפנות הבוקר, מספר שעות לאחר מכן, ברחו כל ערביי צמח, והכוחות היהודיים התבססו בכפר הנטוש והתכוננו לקראת ההרבות העתידיים לבוא.

צמח



# מפת הקרבות

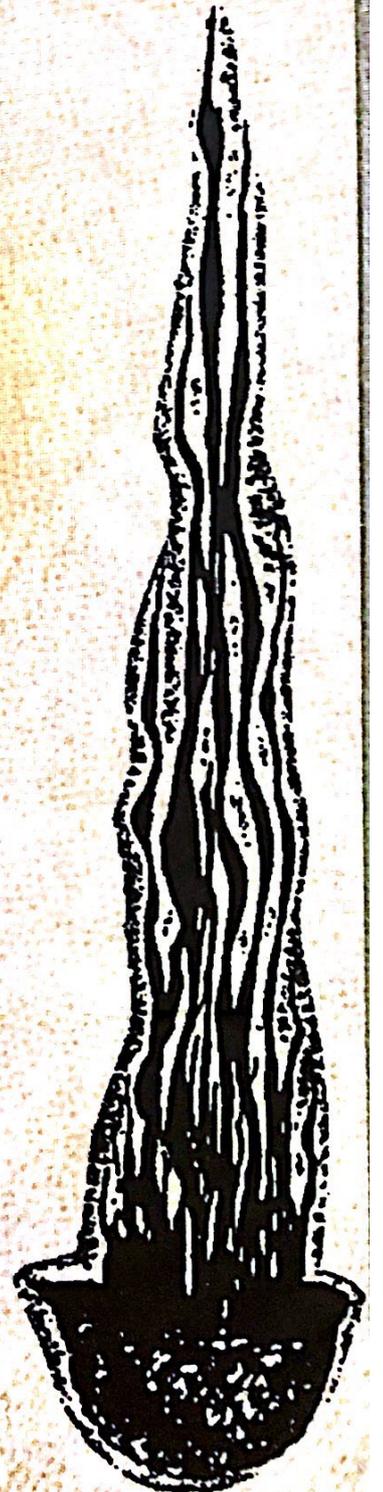


# יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו  
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמָּאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ  
וְאֵת חֵילֵי צָבָא-הַגְּנָה-לְיִשְׂרָאֵל  
אֲשֶׁר נָפְלוּ בַּמְלַחְמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ  
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים וְחֻמַּת הַגְּבוּרָה  
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ  
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכוֹת הַכְּבִידוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצָחוֹן  
הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים  
חַתוּמֵי בִּלְב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר.





אלה שקמו מול אש  
אלה שרצו בראש  
כל שהיו ואינם -  
עוד ישנם.

הם ישנם בליבם של כולם  
הם ישנם ויהיו לעולם  
בחיוך הנפלא  
בצרורות המקלע  
בשתיקה ובבכי החם.

שום זיכרון לא יסלח  
שום שיכחה לא תמחוק  
שום אהבה לא תגליד עם הזמן.

אלה שכאן לא ידעו שוב  
אם לשתוק או לצעוק,  
רק השתיקות צועקות מעצמן  
הם ישנם בליבם של כולם  
הם ישנם ויהיו לעולם  
בחיוך הנפלא,  
בצרורות המקלע  
בשתיקה ובבכי החם.